

Спроможність даного підходу підтверджується досвідом зарубіжних країн. Так даним методом користуються США та ЄС, а також багато країн, що розвиваються. У 2012 році Європейський Центральний Банк створив програму «Прямих грошових транзакцій». Дана програма являє собою програму Європейського центрального банку, за яким банк робить покупки («прямі угоди») облігацій, випущених державами — членами Єврозони на вторинних, суверенних ринках облігацій, за певних умов [5].

Як відомо останнім часом спостерігається постійне зростання дефіциту Державного бюджету України, що призводить до автоматичного зростання Державного боргу. Вивчаючи дану проблему, ми мали на меті розглянути альтернативні шляхи покриття дефіциту, які дали б змогу зменшити заборгованість України перед внутрішніми та зовнішніми позичальниками.

Література

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради. — 2013. — С. 29—80.
2. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. — 871 с.
3. Гроші і кредит: Підручник / О.М. Колодізев, В.Ф. Колесніченко. — К. : Знання, 2010. — 615 с.
4. Sargent, Thomas & Wallace, Neil (1976). «Rational Expectations and the Theory of Economic Policy». Journal of Monetary Economics 2 (2): 169—183.
5. Офіційний сайт Європейського центрального банку. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ecb.europa.eu/>

Панасюк О. А.

«Фінанси і кредит», 5 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник — старший викладач Коломієць Г.Б.

ЗОВНІШНІ ДЕРЖАВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ УКРАЇНИ

Розвиток національної фінансової системи на ринкових засадах, інтеграція економіки України у світове господарство, наявність значних обсягів накопиченого державного боргу та продовження практики фінансування державних витрат шляхом фор-

мування нових державних боргів потребує поглибленого вивчення даної проблеми та її детального аналізу. Тягар зовнішнього державного боргу країни депресивно впливає на розвиток економіки через неплатоспроможність країни-боржника, втрату довіри кредиторів, зниження інвестиційної привабливості та обмеження доступу до зовнішніх джерел фінансування. Наявність державного боргу, його розміри, розміщення та методи погашення прямо чи опосередковано впливають на всі сторони економічного життя країни: дефіцит державного бюджету, розмір грошової маси в обігу, що визначає темпи інфляції, звуження чи розширення сукупного попиту чи пропозиції тощо. Отже, зовнішній державний борг є досить гострою та актуальною проблемою на сьогодні.

Тому за мету ставимо сформулювати цілісний підхід і механізми вдосконалення обслуговування та регулювання зовнішнього державного боргу на основі аналізу наукових досліджень та опрацювання статистичного матеріалу.

Проблема зовнішньої заборгованості розглядається у працях зарубіжних і вітчизняних учених таких, як А. Сміт, Д. Рікардо, А. Тюрго, Дж. С. Міль, Фр. Небеніус, Дж. М. Кейнс, К. Маркс, У. Хеллер, А. Лернер, М. Браунріг, Р. Масгрейв, К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю, Дж. Б'юкенен, О.І. Барановський, О.Д. Василик, Т. П. Вахненко, Федосов, В.В. Лісовенко, В.В. Верхолаз, Ю. Іваненко, А. Малишев тощо. Враховуючи кількість науковців-дослідників даного питання, різноманітність і дискусійність підходів, для зручності поділимо усі проблеми на три основні групи: проблеми теоретичного характеру, проблеми нормативного характеру та проблеми практичного характеру.

Перша група проблем зводиться до розуміння самої сутності поняття «державний борг», його визначення та широти охоплення, а також дискусійності та неоднозначності його соціально-економічних наслідків. Підсумуємо, що зміст державного боргу становлять відносини з приводу формування (випуску), обслуговування, погашення та визнання боргових зобов'язань уряду у формі державних цінних паперів, інших формах урядових бюджетних запозичень, боргових зобов'язань, що виникають у результаті порушень бюджетного та податкового регулювання, а також інших зобов'язань, взятих на себе державою, відповідно до чинного законодавства та міжнародних договорів. Проаналізувавши доробок вчених щодо впливу зовнішніх державних запозичень на економічний розвиток, зазначимо, що вони здійснюють двоякий вплив на національну економіку. З одного боку, виділяють негативні форми впливу зовнішнього державного боргу на

економіку країни: залежність національної економіки від країн-кредиторів, ризик дестабілізації фінансової системи, посилення податкового навантаження за умов загострення проблем обслуговування зовнішнього державного боргу, ревальвація обмінного курсу національної валюти, «ефект витіснення» приватних інвестицій, підриз стабільності валютної і банківської системи, можливість настання боргової кризи за умов здійснення нераціональної структури іноземних запозичень. З іншого боку, державні запозичення на міжнародному фінансовому ринку можуть стати стимулом для внутрішніх капіталовкладень, за умови дії ефективного боргового менеджменту, надходження додаткових ресурсів, які можуть стати інструментом економічного зростання під час спаду.

Аналіз законодавчої та нормативної бази щодо формування державного боргу України дає підстави стверджувати, що правове регулювання торкається винятково проблем внутрішньої заборгованості, а відносини стосовно сфери зовнішнього боргу законодавчо неврегульовані, що обумовлює об'єктивну необхідність в розробці та ухваленні законопроекту «Про державний борг України», який закріпить основи правового регулювання внутрішнього і зовнішнього державного боргу. Такий нормативний акт має сконцентрувати в собі основні принципи державної політики в цій галузі та визначати: порядок утворення державного боргу; порядок його обслуговування та погашення; порядок залучення іноземних кредитів і механізм їхнього використання і погашення; умови надання гарантій за борговими зобов'язаннями; порядок формування та ведення реєстру боргових зобов'язань; контроль і звітність за державним боргом; порядок оприлюднення інформації про стан державного боргу тощо. Зокрема, досить слушним для наслідування є приклад оприлюднення стану державного боргу в США, де щоденно його рівень відображається на табло у громадських місцях.

Головними проблемами практичного характеру є те, що запозичення спрямовуються не на реформування економіки та інвестиційні вкладення, а на фінансування бюджетного дефіциту та погашення і обслуговування зовнішнього боргу. Для вирішення цієї проблеми пропонується створити дієвий механізм використання державних запозичень насамперед на інвестиційні цілі. Це передбачає два принципових напрями. Перший — розвиток інфраструктурних галузей української економіки. Другий — проблеми енергозбереження. Доцільним є створення потужного підрозділу (у складі Міністерства фінансів України), який би забез-

печив виконання всього комплексу завдань, пов'язаних з управлінням державним боргом, заснування Фонду управління державним боргом, удосконалення нормативного, методичного забезпечення процесу управління державним боргом та створення умов повної прозорості відносин України з кредиторами. Іншою нагальною проблемою вважаємо відсутність ефективного механізму надання державних гарантій. Вихід бачимо у залученні недержавного сектора (аудиторських фірм, банківських установ) до експертизи окупності проектів, під які надаються державні гарантії, оцінки кредитоспроможності позичальників, супроводження кредитів.

Аналіз динаміки зовнішньої заборгованості України показує, що за останні роки валовий зовнішній борг зріс майже у 4 рази. Простежується стійке зростання показників боргової безпеки, а за ключовим показником — відношенням зовнішнього державного боргу до ВВП — Україна перевищила допустимий рівень, що негативно впливає на міжнародний імідж держави, на оцінювання її кредитоспроможності та інвестиційну привабливість. Основною валютою у структурі зовнішніх державних запозичень є долар США, тому необхідність погашення зовнішніх кредитів призводить до різкого попиту на іноземну валюту, зниження курсу гривні та остаточної розбалансованості фінансових ринків.

Вирішення боргової проблеми має важливе значення для України в плані підтримки макроекономічної стабільності та забезпечення економічного зростання в країні, а також визначення її місця у світовому економічному просторі. Тому необхідно, по-перше, запровадити дотримання нормативно-правового забезпечення державних боргових зобов'язань, як передумови для створення ефективної системи управління державним боргом, по-друге, розробити інтегровану аналітичну систему обліку зовнішніх боргів, призначення якої полягає у виявленні фінансових ризиків, пов'язаних із накопиченням зовнішніх боргів і розробці дієвих заходів для їх нейтралізації. Залучення зовнішніх коштів слід здійснювати з урахуванням умов запозичення, а також платоспроможності суб'єктів і можливостей надання державних гарантій, враховуючи можливе навантаження на державний бюджет. НБУ має проводити більш зважену політику щодо використання валютних резервів і проведення валютних інтервенцій. Державні позики повинні мати цільовий характер та органічно вписуватись у систему антикризового регулювання економіки.